

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. novembra 1877.

Obseg: Postava zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú. (Dalje.) — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Pismo Ljubljanskega škofa Tomaža Hrena iz leta 1615. — Angora. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Strašna komedija. — Naši dopisi. — Novičar.

VABILO

gospodom družbenikom c. kr. kmetijske
družbe Kranjske

v občni zbor v Ljubljani

21. novembra 1877.

(Zbor je v dvorani mestne hiše in se začne
ob 9. uri dopoldne.)

Program obravnave:

1. Predsednik odpre zborovanje.
2. Poročilo o delovanju glavnega odbora.
3. Predlog družbenega računa za leto 1876 in proračuna za leto 1878.
4. Poročila in predlogi podružnic in predlogi posameznih družbenikov po propisu §. 19 družbenih pravil.
5. Poročilo o oskrbovanju družbenega vrta.
6. O postavnih uravnavi umne govedoreje s tem, da v vsaki občini se za plemo smejo rabiti le taki junci, ki imajo dovoljenje (licenco) za to.
7. O potrebi postave za razdelitev občinskih pašnikov in o vredjenju zemljišč, ki menjajo gospodarje.
8. Volitev 7 odbornikov v glavni odbor, namesti po §. 22. družbenih pravil izstopivših.
9. Volitev častnih in dopisovalnih udov.

Glavni odbor c. k. Kranjske kmetijske družbe
v Ljubljani 4. novembra 1877.

Gospodarske stvari.**Postava**

zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú.

(Dalje.)

Odborov delokrog.

a) V obče.

§. 17. Vse za obdelovanje močvirja po smislu §. 1. potrebno tehnično in gospodarsko oskrbovanje in nadziranje kulturne kakošnosti močvirskega okraja spada v delokrog odbora za obdelovanje močvirja kot sklepa-joče in nadzirajoče družbe.

Delokrog podružnih odborov je omejen na njihove zemlje in na enakošne oskrbniške pravice, kakoršne imajo oskrbnitva vaškega premoženja v dodatku II. občinskega reda.

Natančnejša pravila o tem stojé v §§. 19. do 33. te postave.

§. 18. Sklepi odbora za obdelovanje močvirja, in pa tudi sklepi podružnih odborov vežejo vse posestnike njihovega močvirskega okraja.

Ti odbori imajo dolžnost, da presodijo in ustanovijo po prvomestniku sestavljeni proračun, in pa letni račun potem, ko je oboje ležalo v odborovi pisarnici trideset dni vsacemu vdeležencu na ogled, in ko se je to bilo po vseh občinah dotičnega močvirskega okraja oklicalo.

b) Posebej.

§. 19. Kar se tiče odpeljavanja in pa napeljevanja vode, je naloga glavnega odbora, da skrbi najpoprej za osušenje Ljubljanskega močvirja, potem pa tudi, kjer bi trebalo, za umno namakanje tega mahovja, in sicer za oboje le v obče, t. j. v toliko, kolikor to presega dolžnosti in moči posameznega posestnika, in pa če ni nekaj teh skrbi prešlo na podružne odbore, ki so se bili morebiti osnovali.

§. 20. Gledé tega, da se mahovje suho obdrži, je dolžnost glavnemu odboru sosebno:

a) da skrbi za primerno odpeljavanje vodá iz močvirskega kotla v Posavje ter zlasti da skrbi za redno vzdrževanje sedanjih dveh, temu namenu služečih glavnih odvodil, namreč Gruberjevega kanala s prekopom pri Štepanji vasi, in pa reke Ljubljanice, tekoče skoz mesto, s prekopom, slovečim po baronu Codelliju;

b) da skrbi za neprestano redno vzdrževanje potrebnih glavnih odvodnikov na močvirji samem s tistimi

potoki vred, kateri posredujejo odtok močvirnic in studenčnic iz posamesnih kosov mahovja v Ljubljano, na dotle in v toliko, dokler se ne napravijo podružni odbori, ki to nalogo sami prevzamejo.

§. 21. Za trebljenje in vzdrževanje Gruberjevega kanala s prekopom pri Štepanji vasi in pa korita Ljubljance skozi mesto tekoče s prekopom barona Codellija bode dotle, dokler te po določenih postavah od 15. maja 1872. (dež. zak. št. 16) ne dobodo druge predloge, merodavna tista njihova globočina in uredba, kakoršna je vsled del v letih 1860—1867. zvršenih.

§. 22. Glavni odvodniki brez razločka, naj odvajajo vode živice ali močvirnice, morajo se, dokler ostanejo potrebni, vzdrževati neprenehoma v takem stanu, da bodo res služili svojemu namenu. (§. 20.)

§. 23. Kanale (grabne) in potoke, ki naj se za zdaj, dokler se po omembi §. 21. ne določi drugače, štejejo in imajo za glavne odvodnike, kaže priloga II. te postavbe.

§. 24. V oziru na namakanje mahú je dolžnost glavnega odbora, da najprej in sosebno to prevdari, je-li in koliko je k boljemu obdelovanju koristno, sestaviti črtež namakanja, ki bi obsejal celo ozemlje glavnega odbora in če je, da napravi vse to, česar je potreba za izvršitev.

Glavnega odbora naloga je pa tudi, črteže o namakanju večih delov njenega ozemlja tedaj v toliko narejati in zvrševati, kedar in dokler ni podružnih odborov, kateri bi po določilu §. 3. na-se vzeli skrb za naprave namakanju služeče.

§. 25. Za namakanje zemljišč in za rabo vode sploh merodavna so v občini določila deželne postavbe od 15. maja 1872. o rabi, napeljevanju in odvracanju vodá.

Ako vendar kje gre za kake posebne naredbe ali naprave in zlasti za to, da bi se voda kam iz glavnih odvodnikov razpeljala, ne sme se s takimi deli nikakor njih glavni namen, to je, k obdelovanju potrebno osušenje močvirnatih talov v nevarnost pripraviti ali kratiti.

§. 26. Tistim maharjem, ki jim o povodnji voda iz enega in istega glavnega odvodnika doseza zemljišče, prihranjena ostaja pravica, napeljevati si zaradi obdelovanja na zemljišča vodo iz glavnega odvodnika, ki ga oni z doneski svojimi v dobrem stanu vzdržujejo, ter se brez njihove privolitve ne smejo delati take naprave za porabo vode ali naredbe, katere bi ono pravico kratile.

Ako bi torej odbor sklenil kaj takega, s čemur bi se omenjena pravica kratila, nimajo taki sklepi moči do tistih maharjev, ki niso privolili, ter jih ne vežejo.

§. 27. Gledé napravljanja in vzdrževanja štridonov je dolžnost glavnega odbora ondot, kodar zemljišča ne leže ob javnih (državnih, okrajnih ali občinskih) cestah, ter voznja za kmetijske potrebe do njih ni mogoča po takih cestah, poskrbeti, kolikor se dá — za potrebne kolovoznike do teh zemljišč, namreč za štradone in morebiti za primerne poljske služnosti, ki naj pa ne prestopajo vsakokratne kmetijske potrebe.

§. 28. Kedar se štradon hoče v novo narediti ali pa preložiti, ter je k temu treba razsvojitve (razlastitve), ker posamesni posestniki ugovarjajo, tedaj se mora razsodilo o razlastitvi izreči, predno se ugovornikova tla rabiti začno.

§. 29. Takisto mora tudi — kedar se kaka poljska služnost (§. 27.) ustanovlja in oziroma uravnjuje, pa kdo izmed udeleženih posestnikov ugovarja — priti na dan pravokrepno razsodilo o tem, predno se služnost začne res uživati.

§. 30. Politična oblastva so pristojna v to, da izrekujejo razsvojna razsodila v rečeh, o katerih govori ta postava.

V dotičnih razsodilih je vselej ob enem tudi začasno določiti, kolika in kakošna bode odškodba, a kedar bi se udeleženci s tem ne zadovoljili, ustanoviti jo je po sodni cenitvi.

Vendar se razsvojenje zemljišča ali vživanje služnosti ne sme braniti, kedar je dotično razsodilo postalo pravokrepno, ter se je začasno določena odkupnina oziroma odškodba sodišču v hrambo založila ali pa zavarovala, kakor je treba.

§. 31. Požiganje mahú je praviloma dopuščeno samo v času od 16. dne meseca avgusta do konca meseca oktobra vsacega leta.

Samo če se potrebno požiganje mahovja vsled nenavadnih naravnih prigodkov ali zarad nenavadnega vremena ni moglo v tem času zgoditi, sme deželni odbor po nasvetu glavnega odbora izjemoma dopustiti požiganje tudi spomladi, ali nikoli ne dalje, kakor do 15. dne maja meseca.

V enem in drugem slučaju pa mora glavni odbor leto za letom v pravem času določiti, po katerih kosih ali planih in kako se bode mahovje žgalo, in pa tudi, kako naj se požiganje nadzira, ter je treba sem idoče zaukaze, še predno se začne čas požiganja, dotičnim županom na znanje dati.

§. 32. Župani so pod svojo odgovornostjo dolžni, te zaukaze brez odloga udeleženim posestnikom na znanje dati, naj se na tanko po njih ravnaajo, ter glavnemu odboru poročiti, da so to storili.

Kadarkoli bi kdo začel mah žgati zunaj časa za to postavljenega ali ne pazeč na dotične zaukaze, morajo župani, vsak v svoji okolici, tak ogenj precej dati pogasiti.

Občine imajo pravico, tiste, ki so tega krivi, prijeti za povračilo troškov, katere jim je gašenje prizadajalo.

§. 33. V vseh okolnostih je namemba in naloga podružnih odborov ta, da skrbé z ene strani za to, da mahovje po dotičnih svojih pradelih suho ostane, obdržaje potrebne glavne odvodnike (§. 20. lit. b.) neprestano v dobrem stanu, a z druge strani za namakanje zemljišč po svojih delih (§. 24. odstavek 2.), kjer bi bilo potrebno. Imajo li podružni odbori kak vpliv na reči, ki se tičejo štridonov in pa požiganja mahú, ali ne, to se ravna po določenih dotičnih instrukcij.

Vendar takošen vpliv ne sme nikdar ovirati ali motiti delovanja glavnega odbora na korist vsem.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* *Živini prežene uši* prav gotovo karbolna kislina (Carbolsäure). 8 gramov karbolne kisline se vlije v 3 desetinke litra vode in temu pridene še 30 gramov špirta. S to vodo se pomočijo tista mesta, kjer ima živina uši po dvakrat na dan. K večemu v 3 dneh so vse uši pregnane. — Ta voda preganja tudi bolhe in vsak drug mrčes.

* *Kako jajca dolgo časa dobro ohraniti?* Navadno se v ta namen pokladajo jajca v apno; al v apno položena jajca dobijo nekak okus po njem. Drugi jajca namažejo s kako mastjo ali oljem; to ni napačno, al veliko bolje je jih s parafinom namazati. Korist takih mazil je lahko razumljiva, kajti vsaka jajčja lupina ima nevidnih luknjic veliko, skozi katera vnanji zrak v jajca gré ali pa njih vlaga po teh luknjicah izhlapi. Zato je dobro jajcem, ki jih hočemo dalj časa ohraniti, dati priporočano odejo, za 3000 jajc zadostuje 1 kilo parafina. Se ve da pa morajo jajca frišna in zdrava biti. Taka s parafinom namazana jajca ostanejo dolgo časa frišnim popolnoma enaka.